

REKOMENDACIJOS STOGO PRIEŽIŪRAI

Stogas yra viena iš svarbiausių statinio dalių, apsaugančių visą statinį nuo neigiamų oro sąlygų padarinių. Todėl ypač svarbu periodiškai tikrinti stogo būklę – ar nėra pažeidimų stogo dangoje, jungčių su kitais elementais vietose, ar nesikaupia sąnašos.

Stogo dangos valymas. Kasmet būtina nuvalyti ant stogo nukritusius ir susikaupusius lapus, spyglius ir kitas nuokritas, išrauti ir nugramdyti užaugusias žoles, medelius, samanias, kerpes ir dumbliaus. Didžiausią dėmesį skirkite stogo sandūrų vietoms, nes jose sąnašos labiausiai kaupiasi ir užsilaiko. Samanos, kerpės ir dumbliaus labiausiai auga šešėlinėje stogo pusėje. Nuokritos ir jose šaknis įleidę gyvi augalai kaupia ant stogo drėgmę ir neleidžia jai išgaruoti. Laikui bėgant drėgmė ir augalų šaknys pažeidžia ir susilpnina stogo dangą, todėl ją valykite atsargiai, naudodami nailoninių šerių šepečius. Lapus ir spyglius lengviau nušluoti, kai stogas yra sausas, o samanas ir kerpes lengviau pašalinti drėgnas, todėl šepečius galite lengvai sudrėkinti vandeniu. Nors metaliniai šepečiai gali atrodyti patvaresni ir efektyvesni, jie subraižo paviršius ir taip padaro juos labiau pažeidžiamus. Niekada nevalykite stogo aukšto slėgio vandens ar smėlio srove. Abi šios priemonės dar daugiau pažeidžia paviršių, o aukšto slėgio vandens srovė dar ir lengvai patenka po stogo dangą, sukeldama konstrukcijų puvinimo pavojų. Chemines biocidines (kenkėjų naikinimo) priemones rekomenduojama naudoti tik tokiu atveju, jeigu sausuoju būdu kerpės, dumbliaus ir samanos valosi ypač sunkiai. Tačiau turite žinoti, kad šių priemonių poveikis yra trumpalaikis. Be to, dauguma cheminių priemonių šiek tiek pažeidžia dangos paviršių, tokiu būdu sudarydamos sąlygas augmenijai dar lengviau įsitvirtinti. Jei žiemą gausiai prisnigo, nuvalykite sniegą, kad nebūtų apkrautos stogo konstrukcijos. Kad bevalydamis nepažeistumėte stogo dangos, ploną sniego sluoksnį palikite.

Stogo sandarumo užtikrinimas. Lietuvos klimato sąlygomis net ir maža skylė stogo dangoje greitai sukels didžiulių problemų, kurių pašalinimas gali brangiai atsieiti, o autentiški elementai gali būti negrįžtamai prarasti. Atidžiai tikrinkite stogo plokštumų sandūrų (kraigo ir kt.), apskardinimų (įlajų, apskardinimų prie kaminų ir kt.) vietas, lietskardes (laštakius). Pritvirtinkite atšokusius skardos lakštus. Nesandarumus galite laikinai užtaisyti lauko sąlygoms tinkamu hermetiku (atspariu UV spinduliams, vandeniui ir temperatūrų svyravimams). Nenaudokite hermetiko, kurio sudėtyje yra rūgščių – jos gali nuėsdinti skardos apsauginę dangą ir sukelti koroziją. Taip pat nenaudokite montažinių putų – jos nėra tinkamos naudoti lauko sąlygomis, įsiskverbia gilyn po apskardinimu, trukdo išgaruoti drėgmei ir gali sukelti puvinį. Patikrinkite vėdinimo angas, jei tokių yra

Kultūros paveldo
centras

Kultūros paveldo centras

Ašmenos g. 10, Vilnius

www.kpc.lt

Šnipiškių g. 3, Vilnius

www.kulturosic.lrv.lt

Smolensko g. 15A, Vilnius

info@fixusmobilis.lt

+370 619 7 3483

www.fixusmobilis.lt

Kultūros infrastruktūros centras

FIXUS Mobilis

(plačiau žiūr. – **Inžineriniai tinklai**). Apžiūrėkite ir įvertinkite vėjalentes: kokia dažų būklė, ar nėra puvinio medinėse vėjalentėse, ar neišsilanksčiusios, nesurūdijusios skardinės vėjalentės. Jei jų būklė prasta, atlikite ar organizuokite perdažymo, tvarkymo ar, jei elementų pataisyti nebeįmanoma, keitimo darbus.

Kaip prižiūrėti skirtingų tipų stogo dangas plačiau paaiškinta atskirose jų priežiūros rekomendacijose. Svarbu nepamiršti, kad elementų, kurie yra statinio vertingoji savybė, tvarkybos darbus turi atlikti atestuoti specialistai. Atminkite, kad visada yra geriau prižiūrėti, o ne remontuoti, tačiau remontuoti yra geriau, nei keisti.

SKIRTINGŲ STOGO DANGŲ PRIEŽIŪRA

Keraminės ir betoninės čerpės, beasbestis šiferis

Lietuvoje naudojamos įvairios keraminės čerpės: plokščios, banguotos (vienuolis–vienuolė, dvibangės, olandiškos arba S tipo, Marselio tipo), glazūruotos arba ne. Istoriskai populiariausios buvo natūralios raudonos spalvos keraminės čerpės. Betoninės čerpės taip pat yra įvairių formų, jos pasižymi savo patvarumu ir spalvų gausa.

Bent porą kartų per metus (pavasarij ir rudenį) nuvalykite stogą nuo samanų ir kitos augalijos. Atidžiai apžiūrėkite stogo dangą ir suraskite skilusias, sudaužytas, išsisluksniavusias čerpes ar lakštus. Pakeiskite trūkstamas ar pažeistas čerpes (lakštus) tokiomis pačiomis (tokio pat dydžio, profilio ir spalvos). Nors pavienės išsisluksniavusios čerpės (lakštai) gali atrodyti dar tinkamos naudoti, jas būtina keisti, nes jos jau praradusios mechaninį tvirtumą, nebeatlieka savo funkcijos, todėl atsiranda didelė vandens pratekėjimo tikimybė. Trupėdomos čerpės sudaro sąnašas, kurios trukdo lietloviais laisvai tekėti vandeniui ir ilgainiui juos užkemša (daugiau žiūr. – **Vandens nuvedimo sistemos priežiūra**). Jeigu išsisluksniavusių čerpių plotai yra gana dideli ar jų yra daug, tai yra visiškai susidėvėjusios dangos ženklas, todėl artimiausiu metu reikėtų parengti tvarkybos darbų projektą ir ją keisti. Atsilaisvinusias, pasislinkusias čerpes pritaisykite atgal į vietą. Čerpę kabinkite už aukščiau esančio grebėsto: specialiai tam čerpės nugarinėje pusėje yra suformuota auselė užkabinimui. Esant galimybei čerpės papildomai tvirtinamos prie grebėsto, įkalus į grebėstą vinutę ir pravėrus vielą pro čerpės auselės skylutę. Viela rišama prie vinutės. Jeigu dedant čerpę auselė yra pašalinama, pragręžus dvi šiek tiek didesnio diametro negu tvirtinimo viny s skylutes, čerpė prikalama prie grebėsto. Svarbu neprikalti viny s iki galo, būtina palikti „laisvumo“. Kraiginės čerpės pritvirtinamos kalkiniu skiediniu. Skiedinio tipas yra labai svarbus, kad būtų užtikrintas medžiagų suderinamumas.

Jei pažeistų ar trūkstamų elementų iš karto pakeisti negalite, pažeistus plotus galima laikinai uždengti rulonine hidroizoliacine medžiaga, pakišant jos gabalėlį po aukščiau esančia sveikų čerpių eile ir pritvirtinant prie grebėstų. Atsiminkite, kad tai tik laikinas sprendimas ir nedelsdami imkitės priemonių problemai spręsti iš esmės.

Skalūnas

Natūrali uoliena skalūnas Lietuvoje nėra populiarus stogo danga, tačiau istorikai teigia, kad jis buvo naudojamas Klaipėdoje ir jos krašte. Dideli skalūno lakštai būdavo tvirtinami mediniais kaiščiais, o mažesnės plokštelės – kalamos ant grebėstų, kartais papildomai sutvirtinant skiediniu.

Bent porą kartų per metus (pavasarij ir rudenį) nuvalykite stogą nuo samanų ir kitos augalijos. Atidžiai apžiūrėkite stogo dangą ir suraskite skilusius, sudaužytus lakštus ar

plokšteles. Pakeiskite trūkstamus ar pažeistus lakštus ar plokšteles tokiais pačiais. Atsilaisvinusius, pasislinkusius lakštus ar plokšteles pritaisykite atgal į vietą. Jeigu lakštai ar plokštelės krinta nuolat, derėtų kreiptis į atestuotus specialistus ir aptarti viso stogo perdengimo galimybę. Pagrindiniai pažeidimai dažniausiai atsiranda ne dėl pačios dangos (nebent ji būtų pažeista mechaniškai), o dėl tvirtinimo ir konstrukcinių detalių: surūdijusių vinučių, papuvusių medinių kaiščių ir (ar) grebėstų ar kitų konstrukcijų. Apžiūrėdami ir tvarkydami stogą, nelipkite tiesiai ant pačios dangos, nes galite ją pažeisti – pasitieskite kopėčias ar plokštes, kurios tolygiai paskirstys svorį.

Jei pažeistų ar trūkstamų elementų iš karto pakeisti negalite, pažeistus plotus galima laikinai uždengti rulonine hidroizoliacine medžiaga, pakišant jos gabalėlį po aukščiau esančia sveikų lakštų eile ir pritvirtinant prie grebėstų. Atsiminkite, kad tai tik laikinas sprendimas ir nedelsdami imkitės priemonių problemai spręsti iš esmės.

Skarda

Lietuvoje istorinių pastatų skardiniai stogai dažniausiai būdavo dengiami cinkuota skarda, kuri kartais būdavo papildomai dažoma, tačiau pasitaiko ir varine bei švinine skarda dengtų stogų. Pastaraisiais dešimtmečiais išpopuliarėjo ir poliesterio ar kito sintetinio pagrindo plėvelės sluoksniais dengtos skardinės dangos. Visų skardos tipų stogo dangas atidžiai apžiūrėkite bent porą kartų per metus (pavasarij ir rudenį). Skardinių stogų ir jų kitų elementų valymą atlikite, kaip aprašyta bendrosiose rekomendacijose stogų priežiūrai. Nuo švino skardos stogų lapus, spyglius ir šakeles rekomenduojame valyti dažniau, priklausomai nuo aplink augančių medžių aukščio ir kiekio (ne mažiau negu 2–3 kartus per metus), nes šių yrančių nuokritų išskiriamos organinės rūgštys tirpdo švininę skardą.

Patikrinkite, ar nėra atsilupusių dažų arba cinko dangos, matomų surūdijusių vietų, skylučių. Skylutes stogo dangoje galima lengvai pamatyti būnant neapšviestoje pastogėje, jeigu stogas nėra apšiltintas, po danga nėra paklota plėvelė ir pan. Reikia apsidairyti, ar stogo danga vietomis neprasišviečia, arba ieškoti drėgmės pėdsakų ant medinių arčiausiai stogo esančių elementų. Tradicinėse skardose radę korozijos židinių, pašalinkite rūdis plieninių šerių šepetukais bei padenkite šalto cinkavimo priemone pagal priemonės gamintojo rekomendacijas. Jeigu paviršius dažytas, nusilupusias vietas nudažykite atitinkamos spalvos ir sudėties dažais, prieš tai tinkamai apdoroję paviršių: nuvalę rūdis mechaniškai bei paveikę rūdžių rišikliu pagal gamintojo rekomendacijas. Jei korozija labai išplitusi, dangoje yra daug skylių, apsvarstykite, ar nebūtų efektyviau keisti visą stogo dangą. Tačiau šis sprendimas turi būti priimtas atestuoto specialisto, kuris įvertins dangos būklę, jos vertę ir teisinį statusą ir parengs reikalingą projektinę dokumentaciją. Jei stogas dengtas skarda su sintetinė danga, mechaninis valymas ir (arba) karštis, susidarantis plovimo metu, ją pažeis ir bus prarastos gamintojo deklaruotos savybės, todėl šio tipo dangas tvarkykite pagal gamintojo rekomendacijas, naudodami tinkamus įrankius.

Nedidelės skylutės ir jungčių nesandarumai skardinėje stogo dangoje gali būti laikinai užtaisomi lauko sąlygoms tinkamu hermetiku, kurio sudėtyje nėra rūgščių. Kita laikina užtaisymo priemonė gali būti bituminė savaime limpanti juosta. Svarbu pabrėžti, kad atliekant priežiūros ir tvarkybos darbus, būtina naudoti tik tokios pačios rūšies metalo lakštus ar tvirtinimo ir kt. elementus. Nesuderinus metalų, aktyvesnis metalas pradės greičiau koroduoti. Pvz., varis yra mažiau aktyvus metalas už šviną, geležį, cinką, aliuminį ir kt., tad varinės stogo dangos atveju greičiau surūdys geležiniai tvirtinimo ar kt. elementai

ir atvirkščiai, su aliuminine stogo danga panaudojus varinius elementus, greičiau pradės koroduoti pati aliuminio stogo danga.

Varis, cinkas, švinas ir aliuminis, reaguodami su drėgme ir atmosferos deguonimi bei anglies dioksidu, palaipsniui sudaro apsauginę pasyvią plėvelę (patiną). Mechanškai pažeidus patiną, ji vėl susiformuoja ir atsistato, tačiau tam prireikia ilgesnio laiko. Svarbu pabrėžti, kad kol nesusidarė nauja apsauginė patina, atvirose vietose gali prasidėti ir išplisti stogo dangos metalo korozija.

Nendrės, šiaudai

Nendrių arba šiaudinių stogų Lietuvoje išlikę sąlyginai nedaug, todėl juos prižiūrėdami prisidedate prie reto paveldo tipo išsaugojimo ateičiai. Nendrinio ar šiaudinio stogo tarnavimo laiką galima pailginti jį nuolat prižiūrint. Nuolat valykite nuo stogo lapus, spyglius, samanias, kitus augalus. Apžiūrėdami ir valydami stogą, nelipkite tiesiai ant pačios dangos, nes galite ją pažeisti – pasitieskite kopėčias ar plokštes, kurios tolygiai paskirstys svorį. Nendriniam ir šiaudiniams stogams būtina išdžiūti. Jei namas yra medžių šešėlyje, susidaro palankios sąlygos kauptis drėgmei, ant stogo krenta ir kaupiasi nuokritos, todėl rekomenduojama apgenėti arba pašalinti arti esančius medžius, prieš tai įvertinus, ar toks genėjimas nepakenks medžių, pastatų ir kraštovaizdžio visumai bei gavus reikalingus leidimus.

Bent porą kartų per metus (pavasarij ir rudenį) apžiūrėkite, ar žiūrint iš pastogės dangoje nesimato skylių (tarpų), vandens nubėgimo pėdsakų, drėgmės pažeistų nendrių ar šiaudų. Ypač atidžiai apžiūrėkite, ar nėra pažeistas kraigas: iš išorės patikrinkite, ar kraigas tvarkingai prispaustas, netrūksta prispaudimo elementų. Jei pastebite skylių ar tarpų, nedelsdami jas užtaisysite laikinomis priemonėmis – rulonine hidroizoliacine medžiaga (mažesnėms skylėms), storesne armuota polietileno plėvele (didesnėms skylėms), medinėmis lentomis ar pan. Laikinių užtaisymų ilgai laikyti negalima, ypač jeigu tai yra ruloninė hidroizoliacinė medžiaga, polietileno plėvelė ar panašios „nekvėpuojančios“ medžiagos. Stogo danga po jomis šunta, todėl užtaisę skylės iš karto kreipkitės į patyrusius specialistus dėl tolimesnių dangos tvarkymo darbų. Nendrės ir šiaudai yra palyginus neilgaamžė medžiaga, todėl kas kiek laiko stogą teks perdengti. Rekomenduojama naudoti impregnuotas nendres ir šiaudus. Kadangi nendrės ir šiaudai yra degios medžiagos, gaisrinės saugos specialistai rekomenduoja kas 5–10 metų arba pagal gamintojo rekomendacijas atlikti prevencinį impregnavimą antipireniais (medžiagomis, saugančiomis nuo degimo). Vardan pastato ir Jūsų saugumo, pasirinkite tvarkinga elektros instaliacija, priešgaisrine signalizacija bei kaminu su žarijų gaudykle.

Medinės stogų dangos: skiedros (malksnos), lentutės, gontai, medinės čerpės

Medinės stogų dangos Lietuvoje buvo populiarios nuo pat seniausių laikų ir yra vertinamos ir naudojamos iki šiol. Pagrindinis šių dangų privalumas yra gebėjimas „kvėpuoti“, todėl po jomis nesusidaro kondensatas. Dažniausiai tokioms dangoms naudota eglės, pušies, drebulės (skiedroms), ažuolo (gontams) mediena.

Medinės stogų dangas būtina atidžiai apžiūrėti ne rečiau negu porą kartų per metus (pavasarij ir rudenį). Ypatingą dėmesį skirkite stogo kraigo būklei. Nepamirškite valymo – lengviausia medinį stogą nušluoti kai jis yra sausas, tuomet lengviau pašalinti drėgnas samanias ir kerpes.

Šio tipo stogai gali pradėti varvėti, jei danga pažeidžiama mechaniškai ar puvinio, prasisunkia samanų ar lapų sąnašose susikaupusi drėgmė. Iš išorės tokį varvėjimą galima atpažinti pagal tai, kad nedideli stogo ploteliai išskyla arba susmenga. Pastebėjus tokias deformacijas, dangos būklę reikėtų patikrinti iš arčiau, užlipus ant stogo. Apžiūrėdami ir valydami stogą, nelipkite tiesiai ant pačios dangos, nes galite ją pažeisti – pasitieskite kopėčias ar plokštes, kurios tolygiai paskirstys svorį.

Stebint iš vidaus, ant dangos ir grebėstų matomi vandens pėdsakai, rusvos spalvos dėmės. Pastebėję šiuos požymius, nelaukite, kol vanduo pradės varvėti, bet nedelsdami imkitės stogo dangos tvarkymo darbų, nes pažeidimo plotas stogo paviršiuje paprastai yra daug didesnis, negu atrodo iš vidaus. Aptiktas nutrupėjęs, palaidas ir kitaip rimtai pažeistas skiedras (lentutes, medines čerpes) pašalinkite. Labai svarbu pašalinti atsisluoksniavusias, šerpetojančias skiedras, nes jos byra ir užkemša vandens nuvedimo sistemas (daugiau žiūr. – **Vandens nuvedimo sistemos priežiūra**). Bent laikinai užtaisykite skylės rulonine hidroizoliacine medžiaga (mažesnius plotus – hidroizoliacinę medžiagą pakišant po sveikomis skiedromis, lentelėmis ar gontais ir prikaland prie grebėstų), storesne armuota polietileno plėvele (didelius plotus), medinėmis lentomis ar pan. Laikinių užtaisymų ilgai laikyti negalima, ypač jeigu tai yra rulinė hidroizoliacinė medžiaga, polietileno plėvelė ar panašios „nekvėpuojančios“ medžiagos. Stogo danga po jomis šunta, todėl užtaisę skylės iš karto kreipkitės į patyrusius specialistus dėl tolimesnių dangos tvarkymo darbų. Skilusias ar įtrūkusias skiedras (lentutes, medines čerpes) įvertinkite – geriausia būtų jas pakeisti ar užkloti nauju sluoksniu. Jeigu skiedrinio stogo danga labai susidėvėjusi, fragmentiški palopymai tik laikinai atitolins problemą, todėl organizuokite jos keitimą ir kreipkitės į patyrusius atestuotus specialistus. Laikui bėgant medinių stogų danga papilkėja, todėl kai kuriems šeiminiškams norisi kitokio estetinio sprendimo. Vis dėlto, medinių stogų dažyti nerekomenduojama, nes dažniausiai naudojami plėvelę sudarantys dažai, kurie neleidžia medinėms stogo dangoms išsivėdinti ir jų tarnavimo trukmę ne pailgina, o tik sutrumpina.

Medinės stogų dangos yra degios, todėl gaisrinės saugos specialistai rekomenduoja kas 5–10 metų arba pagal gamintojo rekomendacijas atlikti prevencinį impregnavimą antipirenais (medžiagomis, saugančiomis nuo degimo), tačiau nėra sutariama, ar šios medžiagos nepaspartina medienos irimo. Vardan pastato ir Jūsų saugumo, pasirūpinkite tvarkinga elektros instaliacija, priešgaisrine signalizacija bei kaminu su žarijų gaudykle.

Asbestinis šiferis

Jeigu Jūsų stogo danga yra asbestinis šiferis, rekomenduojame kreiptis į specialistus. Kol asbesto gaminiai yra nepakitusios formos, didelio pavojaus žmonių sveikatai ši medžiaga nekelia, tačiau laikui bėgant asbestas dūlėja ir tampa labai kenksmingas. Suardžius asbesto konstrukciją, į aplinką pasklinda labai smulkios, akimi nematomos skaidulos (asbesto plaušeliai), kurios, patekusios į žmogaus plaučius, sukelia įvairių sveikatos sutrikimų, o ilgai gali nulemti ir vėžinius susirgimus. Asbestinio šiferio lakštai yra labai trapūs, lipni ant tokio stogo nerekomenduojama net pasitiesus įvairias plokštes. Geriausia stogo dangą apžiūrėti ir tvarkyti nuo mobilaus keltuvo ar statybinio bokštelio. Dėl to siūloma kreiptis į specialistus, kurie yra apmokyti, kaip reikia elgtis su asbesto gaminiais bei turi tam reikalingas apsaugos priemones.

Jeigu vis dėlto nusprendėte stogo dangą apžiūrėti patys, vadovaukitės šiomis

Darbo inspekcijos rekomendacijomis (visą tekstą rasite [čia](#)). Dėvėkite specialius drabužius su gobtuvu, darbo batus be raištelių bei respiratorių. Reikėtų pasirūpinti, kad aplinkui būtų kiek įmanoma mažiau pašalinių žmonių, kurie nedalyvauja procese, todėl būtina naudoti specialias juostas ir ženklus, įspėjančius aplinkinius apie vykdomus darbus. Darbo vietoje negalima rūkyti, gerti bei valgyti, o su darbo drabužiais bei batais neikite į gyvenamąsias patalpas. Geriausia priežiūros darbus atlikti esant šlapiam stogo dangai, kad pavojingos asbesto dalelės nepasklistų po aplinką. Stenkitės kuo mažiau suardyti asbesto paviršių, o atsiradusias nuolaužas rekomenduojama susiurbti siurbliais su specialiais filtrais arba surinkti naudojant drėgną skudurą, bet tik ne šluoti. Atliekų nelaužykite, nemėtykite iš aukščio, nepilkite į kelio duobes, neužkaskite. Asbesto turinčių atliekų utilizavimas yra griežtai reglamentuotas – jos turi būti surinktos atskirai ir nesumaišytos su kitomis atliekomis, supakuotos į sandarias pakuotes (apvyniotos stora polietilenine plėvele kelis kartus, patalpintos į specialius konteinerius ar kt.). Pakuotės turi būti pažymėtos specialiu apie asbestą įspėjančiu lipduku ir nuvežtos į tam skirtas specialias aikšteles.

Jei tik turite galimybę, pakeiskite asbestinį šiferį saugia stogo danga. LR Aplinkos ministerija, Klimato kaitos programos lėšomis gali finansuoti stogo šiltinimą ir naujo šlaitinio stogo įrengimą, įskaitant ir asbestinio stogo keitimą. Fiziniai asmenys kompensacines išmokas gauna, jeigu projekto įdiegtomis priemonėmis energijos suvartojimo sąnaudos sumažėjo ne mažiau kaip 20 proc. ir pasiekiamas energetinio naudingumo C klasė (daugiau skaitykite [čia](#) ir [čia](#)).

Jei stogo dangos pakeisti neturite galimybių, nuo jos pašalintą augmeniją, valymui naudotus skudurus, apsaugos priemones ir pan. pašalinkite su kitomis asbesto atliekomis laikydamiesi šių pavojingų atliekų šalinimo reikalavimų. Batus kruopščiai nuplaukite arba taip pat utilizuokite bei kruopščiai nusiprauskite, o dar geriau – išsimaudykite duše. Pažeistus ar trūkstamus pavienius asbestinius lakštus galima pakeisti beasbesčiais gaminiais. Ieškokite gamintojų, tiekiančių nekenksmingus beasbesčius šiferio lakštus, vizualiai atitinkančius asbestinių gaminių banguotumą, dydį ir spalvą.

Sutapdintas (plokščias) stogas

Sutapdinto stogo, jei jis turi įrengtą išlipimą, apžiūra yra sąlyginai paprasta, tačiau dėl savo konstrukcijos ypatumų, Lietuvos klimato sąlygomis kaupiantis krituliams, čia gali greitai atsirasti defektų, todėl reikalinga nuosekli priežiūra. Stebėkite, ar nesikaupia ir šalinkite lapus, šiukšles ir pan., nelaikykite ant stogo nereikalingų daiktų, kad nesudarytų papildomos apkrovos (jei stogas nėra pritaikytas eksploatacijai). Žiemą periodiškai nukaskite sniegą, ypač jei jo susikaupia daugiau negu įprastai – tai ne tik sumažins apkrovą konstrukcijoms, tačiau ir sumažins tirpstančio sniego prasiskverbimo į pastatą grėsmę. Valydami šiukšles ir kasdami sniegą pasirinkite tokius įrankius, kurie nepažeistų stogo dangos (pavyzdžiui, bituminėms dangoms venkite aštrių kastuvų, nedaužykite ledo ir t.t.).

Bent porą kartų per metus (pavasarij ir rudeni) apžiūrėkite, ar nėra stogo dangos pažeidimų, neatsirado plyšių, tarpų, nesandarumų sujungimo vietose, ar nėra raukšlių hidroizoliacinės dangos paviršiuje, ties dangos susijungimu su vertikaliais paviršiais (parapetu, kaminu, išėjimu ant stogo, liuku ar kita vertikalia jungtimi). Norėdami įsitikinti, ar nėra rimtesnių pažeidimų, vandens prabėgimo patalpose, apžiūrėkite ir viršutinio aukšto lubas: ar nėra patamsėjusių plotų, dėmių. Radę nesandarumų, bent laikinai užtaisykite atsiradusias skylės specialia bitumine lipnia sandarinimo juosta arba priklijuodami dvipuse

lipnia juosta bituminės dangos gabalėlius ar polietileno plėvelę. Atminkite, kad tai yra laikinas sprendimas, todėl neatidėliokite kreipimosi į specialistus, kad problema būtų išspręsta.

Įvertinkite, ar neužsikimšusios įlajos, vanduo lengvai nubėga, nesikaupia ant stogo paviršiaus (jei oras sausas, galite atsinešti ir specialiai išpilti kibirą ar kelis vandens). Apžiūrėkite parapeto, kaminų apskardinimą: ar nėra rūdžių, nesandarumų jungimo vietose, atšokusių ar netinkamai pritvirtintų skardos lakštų. Atšokusius skardos lakštus pritvirtinkite, rūdis nuvalykite plieninių šerių šepetukais, švitrinu popieriumi ir pan. (jei tai leidžiama pagal skardos tipą), apdorokite rūdžių rišikliu bei padenkite šalto cinkavimo danga pagal gamintojų nurodymus. Jei skardos lakštai labai surūdiję, įvertinkite, galbūt tikslingiau būtų juos pakeisti. Nesandarumus galite laikinai užtaisyti lauko sąlygoms tinkamu hermetiku. Nenaudokite montažinių putų – jos nėra tinkamos naudoti lauko sąlygomis, įsiskverbia gilyn po apskardinimu, trukdo išgaruoti drėgmei ir gali sukelti puvinį ar mūro destruktiją.

Bituminės čerpės

Bituminės čerpės nėra istoriškai būdinga danga, tačiau jai taip pat reikalinga nuolatinė priežiūra, susijusi su geros viso pastato būklės palaikymu. Bent porą kartų per metus (pavasarij ir rudenį) apžiūrėkite, ar nėra stogo dangos deformacijų, pažeidimų, neatsirado plyšių, tarpų, nesandarumų sujungimo vietose, ar nesutrūkusios, neplyšusios, neatsilupusios bituminės čerpės. Bituminių čerpių dangos gali būti jautrios karščiui, todėl apžiūros ir priežiūros darbų nevykdykite karštomis dienomis, o po karštų laikotarpių vizualiai įvertinkite, ar nėra matomų deformacijų. Pastebėtus nesandarumus užtaisykite, pažeistas čerpes pakeiskite naujomis arba bent laikinai užtaisykite specialia bitumine lipnia sandarinimo juosta arba priklijuodami dvipuse lipnia juosta bituminės dangos gabalėlius ar polietileno plėvelę. Atminkite, kad tai yra laikinas sprendimas, todėl neatidėliokite kreipimosi į specialistus, kad problema būtų išspręsta. Tvarkydami pažeidimus, būtinai įvertinkite ir po pažeistomis čerpėmis esančios dangos (lentų, plokščių ar kt.) būklę ir pažeistus, sutręšusius elementus pakeiskite naujais iš tos pačios rūšies medienos, taip sustabdydami puvinio plitimą.

KAMINAI, UGNIASIENĖS IR KITI VIRŠSTOGINIAI ELEMENTAI

Virš stogo esančiai kamino daliai labiausiai kenkia šaltis. Akmenys ar plytos ir apdailos detalės suskilinėja, nusilupa, o kalkių, molio ar cemento skiedinį išplauna krituliai. Ši problema nuolat kartojasi – kaminu kylantys vandens garai kaupiasi mūro plyšeliuose ir vėliau sušąla. Sušalusio vandens kristalų tūris yra didesnis nei skysto ir tokiu būdu sušalęs vanduo „sprogina“ mūrą iš vidaus. Dar daugiau žalos padaro iš išorės įsiskverbęs vanduo, todėl patikrinkite, ar tvarkingi sujungimo mazgai, ar nėra plyšių, pro kuriuos jis galėtų skverbtis. Vizualiai įvertinkite, ar kaminas nepakrypęs, ar jo „galva“ neaptrupėjusi, tinkas nepažeistas, nėra vizualiai matomų įtrūkių ar plyšių, ar apskardinimas tvarkingas, nėra atšokusių ar prastai pritvirtintų skardos lakštų. Jei tokių radote, pritvirtinkite. Patikrinkite, ar tvarkinga kamino kepurė (stogelis nuo kritulių) ir žarijų gaudyklė (tinklelis prie kamino kepurės). Jeigu jų nėra, įrenkite.

Patikrinkite ugniasienės, parapetų, baliustradų ir tvorelių rišamojo skiedinio bei mūro būklę, ar neatsirado trūkių ar plyšių, ar skiedinys netrupa ir nebyra, mūras nepažeistas, ar nėra atviros, išsisluoksniavusios ar surūdijusios armatūros (žiūr. **Fasadų**

priežiūra), o apskardinimas tvarkingas. Įvertinkite tūrinių stoglangių būklę (plačiau žiūrėti atitinkamose Rekomendacijų dalyse). Jei matote, kad mūrinių elementų būklė yra prasta (elementas nebegali atlikti savo pagrindinės funkcijos ir (arba) pažeistas jo vientisumas, yra nesaugiai pritvirtintų detalių ar dalių), nedelsdami kreipkitės į specialistus ir pasirūpinkite apsaugos priemonėmis, kad byrantys elementai nesužalotų apačioje esančių asmenų ar jų turto.

Patikrinkite metalinių tvorelių būklę: ar jos tvirtai pritvirtintos, ar nėra vietomis sulūžusios, ar nėra netekčių, įvertinkite korozijos sukeltus pažeidimus. Aptiktas rūdis pašalinkite plieninių šerių šepetukais, plieno vata ir kt. priemonėmis, ir nuvalytas vietas užtepkite rūdžių rišikliu pagal gamintojo rekomendacijas. Apdorotus paviršius nudažykite atitinkamos spalvos metalui skirtais dažais pagal gamintojų rekomendacijas. Jeigu metalinės tvorelės nedažytos, nuvalius rūdis paviršius apdorokite priemone aliejų ir mineralinės alyvos pagrindu, skirta specialiai metaliniams paviršiams apsaugoti (pagal gamintojo rekomendacijas).

Jeigu tvorelės ar kiti elementai yra statinio vertingoji savybė, kreipkitės į atestuotus specialistus dėl jų tvarkybos.

ŽAIBOLAIDŽIAI, ANTENOS IR KITI PANAŠŪS ELEMENTAI

Įvertinkite, ar žaibolaidis, antenos, sniego užtvaros ir panašūs elementai tvirtai laikosi. Įsitinkite, ar žaibolaidis niekur nėra nutrūkęs ir yra vientisas nuo aukščiausio stogo taško iki pat žemės. Patikrinkite sniego užtvarų būklę: ar jos tvirtai pritvirtintos, ar nėra sulūžusios ar įskilusios, kitaip pažeistos. Aptiktas rūdis reikėtų pašalinti plieninių šerių šepetukais, plieno vata ir kt. priemonėmis, o nuvalytas vietas užtepti rūdžių rišikliu pagal gamintojo rekomendacijas. Rūdžių rišikliu apdorotus paviršius dažykite atitinkamos spalvos metalui skirtais dažais pagal gamintojų rekomendacijas. Įvertinkite, ar visi viršstoginiai elementai (antenos, žaibolaidžiai) yra naudojami ir atlieka savo funkciją. Nereikalingus elementus demontuokite – taip išvengsite rūpesčio jais ateityje, pagerinsite savo bei aplinkinių saugumą ir pastato estetinę išvaizdą.